

COLOSSEUM

Mustafa KAVRAZ¹

ÖZET

Antik Roma dönemi sosyal-dini yaşamının en önemli unsurlarından biri olan ve gladyatör dövüşleri denilince ilk akla gelen Colosseum, hem alt yapı hem de üst yapı mimari özellikleri ve mühendislik uygulamaları ile yaklaşık 2000 yıldır örnek bir yapı olarak varlığını sürdürmektedir. Colosseum aynı zamanda Flavian sülalesinin gücünü gösteren bir yapı olarak inşa edildiği için diğer tiyatro ve amfitiyatrolar gibi politik bir yapı özelliğine de sahip olmuştur. Tüm bu belirleyici özellikler ise Colosseum'un ihtişamlı bir yapı olmasını sağlamıştır. Uygulama esnasında çok sayıda şirketin farklı sektörlerden sorumlu olarak çalışmaları, bu şirketlerin uygulamış oldukları teknik özellikler ve Roma betonunun etkili şekilde yapı inşaatında uygulanmış olması da teknik ve teknolojik anlamda günün koşullarında yenilikler içermesi açısından Colosseum'a ayrıcalık katmıştır. Colosseum'da yaklaşık 2000 yıllık süreç içinde oluşan tüm hasarlara rağmen günümüzde de çok sayıda insan tarafından ziyaret edilen bir yapı olarak varlığını sürdürmektedir. Çalışma kapsamında, Colosseum'da gerçekleştirilen gladyatör dövüşlerinin toplumsal yapı ile ilişkileri ve bu kapsamda Colosseum'un mimari yapı olarak yapım kararlarında toplumsal yapının etkileri belirtilmiş ve planlamaya ilişkin özellikler ifade edilmiştir. Mevcut durumu çalışmanın yazarı tarafından gözlemlenmiş ve mimari olarak incelenmiş olan Colosseum'un yapım aşaması inşaat teknikleri açısından değerlendirilmiş ve gladyatör dövüşleri sonrası dönemlerde kullanım ve oluşan hasarlarına ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Amfi Tiyatro, Colosseum, Gladyatör, Tasarım

COLOSSEUM

ABSTRACT

Colosseum, which is one of the most important elements of social-religious life of ancient Roman period and first came to mind when it comes to gladiatorial fights, continues to exist as a model structure for almost 2000 years with both its infrastructure and superstructure architectural features and engineering applications. The Colosseum was also built as a structure showing the power of the Flavian family, so it has a political structure like other theaters and amphitheaters. All

---

¹ Doç. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

these decisive qualities made the Colosseum a magnificent building. During the implementation, many companies have been responsible for different sectors. The technical features that these companies have implemented and the effective application of Roman concrete in building construction have also added a privilege to the Colosseum technically and technologically. Despite all the damage that has occurred in the Colosseum for almost 2000 years, it continues to exist today as a structure visited by many people. Within the scope of the study, the relationship of the gladiator fights in the Colosseum to the social structure was expressed. In this context, the effects of social construction on the construction decisions of the Colosseum as an architectural structure are specified and the characteristics related to the planning are expressed. The current state of the Colosseum has been observed and studied architecturally by the writer of the study. The construction phase of the Colosseum was evaluated in terms of construction techniques and assessments were made on the use and the resulting damage during the post-gladiatory periods.

Keywords: Amphitheatre, Colosseum, Gladiator, Design

GİRİŞ

Romalıların yaşamında çok önemli bir yere sahip olan gladyatör dövüşleri başlangıçta seyircilerin izleme imkanı bulduğu açık alanlarda yapılmıştır. Bu alanlarda gösteriler başlamadan önce ahşap platformlar kurulmuş gösteriler sonrasında ise bu platformlar kaldırılmıştır (Meijer, 2008). MÖ. 1. ve 2. yy.'larda gladyatör dövüşleri Forum Romanum ile circus olarak adlandırılan ve araba yarışları, atletizm yarışmaları, askeri danslar, tiyatro gösterileri, deniz savaşları görünümlü etkinlikler için organize edilmiş ortasında spina yer alan arenalarda yapılmıştır. Circusların uzun ve dar olmasından dolayı izleyicilerin dövüşleri görsel açıdan optimum koşullarda izlemeleri mümkün olmamıştır. Forumdaki alanda ise izleyicilerin bulunduğu ilk bir kaç sırada görsel konfor koşulları optimum koşullarda sağlanmış olsa da sonraki sıralarda optimum koşullar sağlanamamıştır (Dutemple, 2003; Kyle, 1998). Bu süreçte, dövüşlerin yapılmış olduğu alan düzeltilmiş zemin olarak kullanılırken, Cesar'ın Forum'a yer altı geçidi yaptırması ve bu alana merdivenler ve rampalar yerleştirilmesiyle gladyatörlerin aniden aranya çıkışları sağlanmış, bu yaklaşım gladyatör dövüş alanlarına yenilik getirmiştir (Meijer, 2008). İlk taş amfiteyatro olarak bilinen ve gladiator dövüşlerinin yapıldığı Statilius Taurus Amfiteyatrosu MÖ 29 yılında açılmıştır (URL-1). Bu yapı MS 64 yılında Roma yangını esnasında büyük hasar görmüştür (Meijer, 2008). Daha sonra

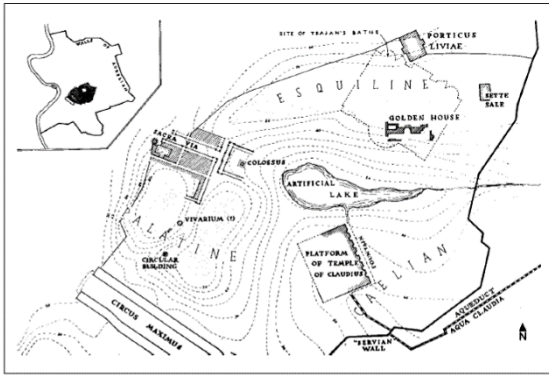
Roma devletinin gücünün sembolü olan ve ismini Nero'nun "Colossus" isimli dev heykelinden alan Colosseum gladyatör dövüş arenası olarak inşa edilmiştir (URL-2). İtalya'da başkent Roma'da bulunan Colosseum, yaklaşık 2000 yıldır mimarlık ve mühendislik açısından örnek bir yapı olarak varlığını sürdürmektedir.

GLADYATÖR DÖVÜŞLERİ

Kökeni İtalya'ya dayanan gladiator dövüşleri Romalılar'a Etrükslerden kalan bir etkinlik olmuş, Roma'ya ise MÖ 3. yy. ortalarında gelmiş ve Geç Cumhuriyet döneminde yoğun bir şekilde popüler olmuştur (Fagan, 1999). Gladyatör dövüşleri başlangıçta, hayatını kaybeden aile üyelerine (genellikle tanınmış bir babanın) verilen önemi göstermek ve onları onurlandırmak amacıyla cenaze törenlerinde sergilenen bir gösteri olmuştur. Cumhuriyet dönemi ve iç savaş dönemleri boyunca gladyatör dövüşleri Roma Forum'da yapılmış ve zamanla gösteri alanın boyutları gittikçe artmıştır. Kayıtlarda yer alan ilk gösteride üç çift gladyatör dövüşünden bahsedilmiştir. MÖ 85'de Julius Caesar tarafından babası onuruna yaptırılan gösteride 320 çift gladyatör arenada yer almıştır (Elliott, 2015). Uzun bir süreç boyunca gladyatör dövüşleri yarı dini ve hatıra etkinliği olarak kalmıştır. Ceasar kızının ölümünden ve gömülmesinden dokuz yıl sonra O'nun hatırası onuruna oyunlar düzenleyerek gladyatör dövüşlerini cenaze törenlerinden ayırmaya başlamıştır (Fagan, 1999). Bu süreçte gladyatör dövüşleri aynı zamanda politika için reklam olarak tanıtım amaçlı kullanılan etkinlikler haline de dönüşmüştür. Özellikle imparatorlar ve senatörler tanıtım amaçlı ve güçlerinin simgesi olarak çok sayıda amfiteatro yapısı yaptırmışlardır. Düzenlenen etkinliklerde gladyatörler hem kendi aralarında dövüşmüşler hem de hayvanlarla dövüştürülmüşlerdir. Arenaya çıkan gladyatörlerin bir kısmı gladyatör okullarının kendisi tarafından getirilen köleler arasından seçilirken bir kısmı mahkeme tarafından mahkum edilmiş insanlar arasından seçilmişlerdir. Ayrıca gönüllü olarak gladyatör dövüşlerine katılanlar da olmuştur. Köleler ve tutsaklar istekleri dışında gladyatör olarak arenalara çıkarken soylular ve asiller gönüllü gladyatör olarak arenalara çıkmışlardır. İmparatorlar arasında da arenada gladyatör dövüşlerine katılanlar olmuştur. Özellikle İmparator Commodus arenayı etkili bir şekilde kullanmış bir Roma imparatorudur. Gladyatörler okula getirildikten sonra dövüşçü sınıflarından birine atanmışlar ve özel dövüş teknikleri için eğitilmişlerdir (Elliott, 2015).

COLOSSEUM GENEL ÖZELLİKLERİ

Antik Roma dönemindeki en ünlü ve önemli yapı özelliğine sahip olan Flavian Amfiteyatrosu daha çok Colosseum olarak bilinmektedir (Caneva ve diğ., 2003). Colosseum, Roma topraklarında ve başkent Roma’ında bu kültür için çok önemli bir yere sahip olan gladyatör oyunlarına ev sahipliği yapmak amacıyla inşa edilmiştir (Gutierrez ve diğ., 2005). Bununla birlikte gladyatör dövüşleri haricinde arenada; donanma savaşları taklit edilmiş, hayvan kavgaları ile insanlarla hayvanlar arasında dövüşler gerçekleştirilmiş, ayrıca suçluların idamları için de etkinlikler yapılmıştır (Bomgardner, 2000; URL-3). Sabah özellikle Roma’nın askeri zaferlerinden ele geçirilen yırtıcı hayvanların avı ya da kavgaları, öğle vakti suçluların idam gösterileri ve son olarak da gladyatör dövüşleri sergilenmiştir (Fagan, 1999; Elliott, 2015). Oturma kapasitesi 40.000 ile 73.000 kişi arasında tahmin edilen (Bomgardner, 2000; URL-3) Colosseum’un inşaatına, senatör olmayan ancak kumandanlar arasında güçlü müttfiklere sahip bir asker olan ve lejyonerlerin desteğini alarak MS 69’da Nero’nun ölümünden sonra İmparator ilan edilen Flavian ailesinden Vespesyanus döneminde MS 70 yılında başlanmış ve MS 80 yılında oğlu Titus döneminde açılışı yapılmıştır. Vespesyanus yeni imparatorluk ailesinin (Flavian sülalesinin) soyunu, gücünü, zenginlik ve cömertliğini yansıtmak amacıyla Colosseum’u inşa etme kararı almıştır. Colosseum, Nero için halk arasında kötü bir imaj oluşturan Golden House (Domus Aurea)’unun bulunduğu Oppius and Palatine tepeleri arasında kalan doğal çöküntü alanına inşa edilmiştir (Bomgardner, 2000; Caneva ve diğ., 2003) (Şekil 1) (Bomgardner, 2000; URL-4).

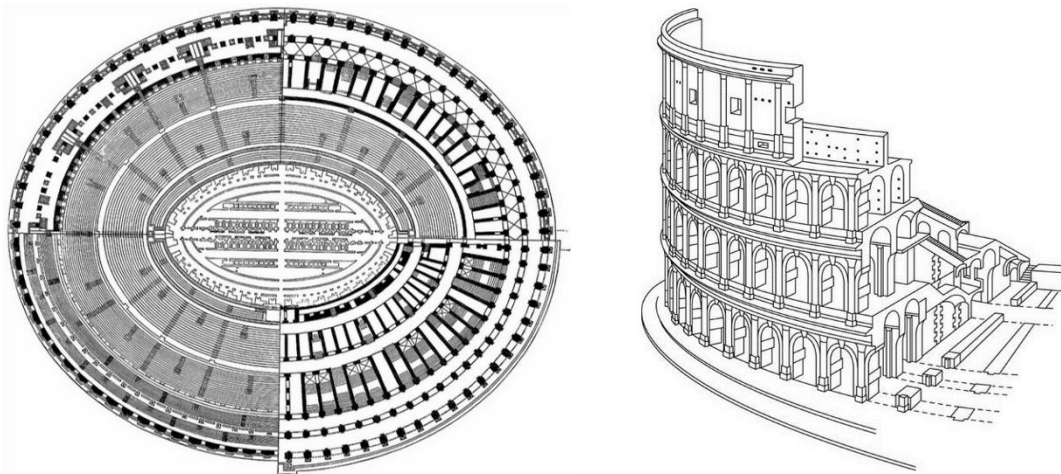
Şekil 1. Oppius and Palatine tepeleri arasında kalan doğal çöküntü (yapay göl) alanı (Bomgardner, 2000, URL-4)

VI. yüzyılda Roma İmparatorluğu’nun yıkılma sürecine kadar Colosseum’un gladyatör gösterileri için arena olarak kullanımı zamanla etkisini kaybetmiştir

(Caneva ve diğ., 2003). Uzun bir dönem kullanılmayan Colosseum'da son oyunlar bu oyunları sevmeyen Theodoricus döneminde 519 ve 523 de gerçekleştirilmiştir. Bu tarihten sonra, Orta çağın geç dönemlerinde insan yerleşimi olarak kullanılmaya başlanıncaya kadar uzun bir dönem boyunca Colosseum ile ilgilenilmemiştir (Bomgardner, 2000). Colosseum günümüze kadar kale, belediye binası, hayır kurumu, kilise ve kentsel bahçe alanları, vb. amaçlı olarak kullanılmıştır (Caneva ve diğ., 2003). Günümüzde ise çok sayıda insan tarafından ziyaret edilen bir müze yapısı olarak kullanılmaktadır.

MİMARİ ÖZELLİKLERİ

Diğer tüm amfityatrolar gibi elips şeklinde bir plana sahip olan Colosseum'u diğerlerinden ayıran en önemli özellikler ölçek, boyut ve mühendislik başarısı olarak ifade edilmektedir. Bu özellikleri nedeniyle günümüzde dahi takdir görmeye devam etmektedir. Eliptik biçime ait olan amfityatronun büyük aks uzunluğu 188 m., küçük aks uzunluğu 156 m., çevre uzunluğu ise 527 m.'dir. Yapının ortasında yer alan ve gösterilerin yapıldığı arenanın büyük aksı 83 m., kısa aksı ise 48m. uzunluğa sahiptir (URL-5) (Şekil 2) (URL-6).

Şekil 2. Colosseum'un eliptik planı ve kesit perspektifi

Arkatlar dizisinden oluşan üç kat ve sonradan eklenen bir adet üst kat olmak üzere toplam dört kat ile görkemli bir cepheye sahip olan Colosseum'un dış halkasındaki duvar yüksekliği yaklaşık 50 m.'dir (URL-7, Bomgardner, 2000). Üst katın üzerinde yükselen uzun direk dizisi amfityatroyu daha yüksek bir kote ulaştırmaktadır. Bu direkler yağmur ve güneşten korunmak amacıyla yerleştirilen, seyirci alanının üstünü tamamen örten ve *velarium* olarak adlandırılan çadır sistemi taşımak amacıyla halatlarla birlikte kullanılmıştır. Direklere bağlı olan halatlar;

gemi direklerini ve yelkenlerini taşıma gücüne sahip olacak nitelikte uygulanmıştır. Üst katın en son saçağı boyunca yerleştirilen her direk, alt düzlemindeki taş soketin üzerine yerleştirilmiş ve düzlemindeki taşa sıkı şekilde bağlanmıştır (Bomgardner, 2000). *Velarium* sadece seyirci alanını kaplamış, güneş ışığı almak için arenanın üzerindeki orta alanda bir boşluk bırakılmıştır. Bu şekilde Colosseum'un üstü, 80 bölüme ayrılmış ışınsal mekanizma aracılığıyla geri çekilebilir geniş çadır sistem ile güneşten ve yağmurdan korunacak şekilde örtülmüştür (URL-5) (Şekil 3). Colosseum diğer mimari özellikleriyle olduğu gibi örtü sistemi ile günümüzdeki stadyumlara örnek teşkil etmektedir.

Şekil 3. Colosseum'un çatı örtüsü (16) ve direklerin bağlandığı taş konsollar (foto: Mustafa Kavraz)

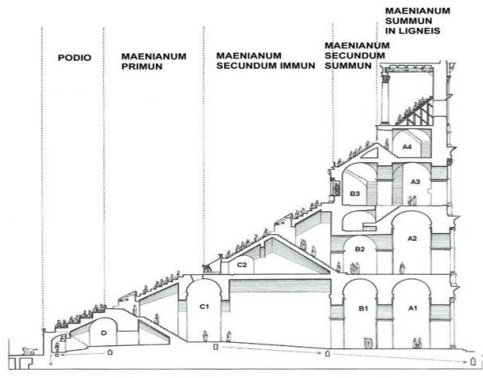
Cephe boyunca yükselen her arkat dizisi klasik döneme ait kolon düzeni ile dekore edilmiştir. Bu kolonlar, cephede yarı kolon biçiminde algılanacak şekilde; zemin kat düzleminde Dor, birinci kat düzleminde İyon ve ikinci kat düzleminde Korint sütun başlığına sahip olan bir düzende sıralanmıştır. Üst kata Korint başlığına sahip yarım sütun uygulanmıştır. Yarı kolon çiftleri arasında oluşan kemerli çerçeve etkisi ritm sağlayan bir biçimde tüm cephe yüzeyi boyunca devam ettirilmiştir.

Colosseum'un son katında yer alan dikdörtgen pencereler iki kemerde bir gelecek şekilde yerleştirilmiştir (Hickey, 2004). Aynı zamanda her kat yatay düzlemde çıkıntı oluşturan kayıtlar ile birbirinden ayrılmıştır (Şekil 4).

Şekil 4. Colosseum'un cephesinde yer alan dor, iyon ve korint sütun başlıkları ile katlar arasındaki yatay kayıtlar (foto: Mustafa Kavraz)

Şekil 5'de Colosseum'a ait farklı kotlardaki seyirci yerleşim alanları yer almaktadır. Colosseum'da oturma bölümleri farklı statülere sahip insanların değişik alanlara yerleşeceği şekilde ayrılmıştır (URL-3; Elliott, 2015). Podyumun arkasında yer alan oturma alanı üç bölüme ayrılmıştır. Bunlar; the ima cavea: senatörler için mermer oturma alanı, senatörlerin haricindeki için 12 sıra, the media cavea: vatandaşların farklı sınıfları için ayrılmış 19 sıra, the summa cavea: 7 sıra şeklinde gruplanmıştır. İzleyiciler gidecekleri alana ulaşabilmek için amfiteyatroya 76 adet kapıdan ulaşma imkanına sahip olmuştur (Roman Theatre and Amphitheatre). Girişlerde sıra ve koltuk numaralarının yer aldığı biletler kontrol edilmiş, her seyirci sahip olduğu biletle koltuğuna ulaşmıştır. Oturma alanlarına ulaşım çok kolay bir şekilde gerçekleşmiştir. Üst bölümde oturan biletli seyirciler bile oldukça hızlı şekilde bu alana ulaşabilmişlerdir. Gösteriler sonunda binadan çıkmak da hızlı bir şekilde gerçekleşmiştir (URL-3).

a (URL-3)

b (foto: Mustafa Kavraz)

Şekil 5. Colosseum'daki seyirci yerleşim alanları

Dört katı içeren dış çevrenin ilk üç katının her biri birbirini destekleyen 80 kemerden oluşmaktadır. Colosseum'da dış halkadan iç halkaya doğru birbirine yaklaşan biçimde cavea bölümünün altında bu bölümü ayakta tutan (Hickey, 2004) 80 adet radyal duvar yer almaktadır. Bu duvarlar traverten bloklardan yapılmış olan büyük oditoryumu desteklemektedir. Yapı içerisinde tüneller ve merdivenler yer almaktadır. Colosseum'un ortasında ise arenada ahşap döşeme üzerine serilmiş kum yer almaktadır. Arenanın altında ise odaların ve geçitlerin yer aldığı bir alan bulunmaktadır (URL-7). Arenayı kaplayan kum 15 cm kalınlığında deniz kumu olup bu kum aynı zamanda kanın gizlenmesi amacıyla da kullanılmıştır. Arena alanı

bazen, özenle hazırlanmış sahne dekoru ile de dekore edilmiştir (URL-9). Arena yaklaşık 4 m. yüksekliğinde podyum duvarı ile seyirci bölümünden ayrılmıştır. Hayvanların kaçışlarının önlenmesi için arena alanı ağ ile çevrelenmiştir. Bu ağ büyük ahşap kolonlar ile desteklenmiş ve fildişinden yapılmış çubuklara geçirilmiştir. Böylelikle hayvanların atlayarak seyirci alanına geçişi engellenmiştir (Roman Theatre and Amphitheatre; Meijer, 2008). Başlangıçta arenanın döşemesinin altı toprak iken daha sonraki süreçte İmparator Domitian yapıya *hypogeum* olarak adlandırılan zemin altı koridorlarını eklemiştir. Bu alan iki kat labirent şeklinde koridor olarak inşa edilmiştir. Burada her biri mağara şeklinde olan 32 adet oda ve asansörler yer almıştır. Bu asansörler hayvanları arenaya taşımak için kullanılmış olup köleler tarafından yönetilen bir denge ağırlık sistemiyle çalıştırılmıştır (URL-2). Hayvanlar arenanın altında yer alan 32 hücreden dairesel koridorlar boyunca hareket ederek belirli alanlardan asansörlerle yukarı çekilerek oradan rampalarla arena alanına yönlendirilmişlerdir (Roman Theatre and Amphitheatre) (Şekil 6). Colosseum'un taşıyıcı sistem strüktürü oyulmuş taş bloklar ve tonozlarla sağlanmıştır. Bloklar harç ile bağlantı sağlayarak ayakta duramayacağı için demir ve diğer metallerle bağlanarak ayakta durması sağlanmıştır (URL-7).

Şekil 6. Arenanın altında yer alan labirent şeklindeki koridorlar (foto: Mustafa Kavraz)

İNŞAAT TEKNİKLERİ

Colosseum mimari özelliklerinin yanı sıra mühendislik uygulamaları ile de önem taşıyan bir yapı olmuştur. Uygulama aşamasında, inşaat yapımının hızlı bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için şantiye her biri ayrı müteahhide verilmiş dört sektöre bölünmüştür. Her şirket bir sektörden sorumlu olmuş ve kendi işçisini çalıştırmıştır. Ayrıca her sektör inşaat esnasında teknik çözümler konusunda belirli özgürlüğe de sahip olmuştur (URL-7; Elia, 2003). Colosseum gölün kenarına inşa edildiği için mevcut suyun tahliye edilmesinden sonra inşa edilmeye başlanmış

(URL-2) ve 30.000 tondan fazla harfiyat çıkartılmıştır (Meijer, 2008). Tarihi belgelere göre Colosseum'un yapımında 100.000 m³ traverten, 6.000 m³ beton ve 300 tondan daha fazla metal kenet kullanılmıştır (URL-7). Colosseum'un ana duvarlarının inşası için kullanılan traverten bloklar köleler tarafından Tivoli'den getirilmiştir (URL-5). Dış duvarlar büyük traverten bloklardan inşa edilirken iç bölümde traverten bloklar ikinci kat dahil büyük basınçlara direnecek şekilde yerleştirilmiştir. Kalan iç duvarlar beton bloklar ve kumla birlikte çimento tarafından şekillendirilmiş volkanik kayalardan inşa edilmiştir (Hickey, 2004). İç duvarlar inşa edildikten sonra sıva işlemi gerçekleştirilmiş ve beyazın değişik tonlarına boyanmıştır. Mermer bazı döşeme alanlarında ve bazı seyirci alanının yüzeylerinde kaplama malzemesi olarak kullanılmıştır. Üst döşemeler ise tuğla ile elde edilen balıksırtı motif ile kaplanmıştır (URL-5). Tuğla bazı durumlarda traverten blokların üzerine kaplama olarak kullanılırken aynı zamanda doğrudan duvar, kemer ve tonozlarda da uygulanmıştır (Şekil 7).

Şekil 7. Colosseum'un iç duvarlarından görünüm (foto: Mustafa Kavraz)

Antik Roma döneminin erken kemerlerinin Tiber Nehri'ne dökülen Cloaca Maxima'nın taşmasını önlemek amacıyla MÖ 6. yy ın geç döneminde Etruscan mühendisler tarafından yapıldığı düşünülmektedir (Elia, 2003). Bu teknik çok daha etkili şekilde Colosseum'da uygulanmıştır. Kemerli tonozların inşasında betonun kullanılması yüke karşı güçlü dayanımı sağlamıştır (Hickey, 2004). Colosseum'da kullanılan Roma betonu veya opus caementicium taş agrega ile harcın karışımı ile elde edilmiştir. Daha önce Yunanlılar döneminde de su ve kireçten oluşan harç bazen kullanılmıştır. Fakat Roma'da volkanik kül olan *pozzolana* kullanımını harcın bağlayıcılık etkisi açısından yeni bir buluş olmuştur. Campania'daki Vesuvius dağı etrafındaki alanlarda yer alan ve tek kimyasal bileşime sahip olan pozzolana Yunanlılar tarafından kullanılan saf kireç harcının gücünden 5 ile 8 kat

daha fazla sağlam basınçlı güç sağlamıştır. Ayrıca bu harç sulu alanlarda da kullanıma imkan sağlamıştır. Modern betonun aksine Roma betonu akışkan olmayan bir özelliğe sahip olmuştur (URL-10) (Şekil 7). Bu malzeme Colosseum'un inşaat edilmesinde çok önemli bir katkı sağlamıştır.

Roma geleneğine bağlı olarak yapılan yapının beşik tonozları ve çapraz tonozları ahşap kemer kalıplar üzerindeki yatay katmanlar içine yatırılmış opus caementicium ile inşa edilmiştir. Beşik tonoz oluşumu opus caementicium içine tuğla yerleştirilerek oluşturulan kemerlerin birbirine bağlanması ile gerçekleştirilmiştir (Şekil 7).

COLOSSEUM'DA OLUŞAN HASARLAR

Colosseum'da, kullanıldığı ve kullanılmadığı dönemler içinde doğal ve doğal olmayan nedenlerden dolayı birçok hasar meydana gelmiştir. 217 yılında yangına maruz kalarak büyük hasar gören Colosseum'da 218-223 yılları arasında önemli restorasyon çalışmaları yapılmıştır. 223 yılında meydana gelen depremle hasarlar artmış, İmparator Severus zamanında gösteriler durdurulmuş, yapılan onarımlar 238 yılında tamamlanmıştır. Yıldırım düşmesi nedeniyle başlayan yangın sonucunda hasar alan Colosseum 250 yılında muhtemelen Decius tarafından restore edilmiştir. 5. yy.'daki depremlerde cavea ile podyum ve tavan duvarı bölümlerinde hasarlar meydana gelmiş üst kat kolonları arenanın içine devrilmiştir. 1349'da Apennine dağlarında meydana gelen depremden sonra güney bölümündeki portikolarda meydana gelen büyük hasarlardan sonra Colosseum ihmal edilmiştir. 18. yy.'da hasarlarda yapılan yerel onarımlara ve Benedetto XIV'un talanı durdurma kararına rağmen durum gittikçe kötüleşmiştir. 19. yy.'da biri doğu yakasında diğeri ise batı yakasında olmak üzere dış cepheyi destekleyen iki payanda inşa edilmiştir. Kuzey kenarındaki radyal duvarlar ve ilk sıradaki yedi kemer ve ikinci sıradaki sekiz kemerdeki tonozlar yeniden inşa edilmiştir. Özellikle bazı iç duvarlar yeniden inşa edilmiş, tonozlar üçüncü ve en üst kat düzeylerindedeki dış duvarlara bağlanmıştır (Cerone ve diğ. 2000; URL-11).

SONUÇLAR

Hem mimari hem de mühendislik eseri olarak yapıldığı günden günümüze tüm özellikleri ile örnek olan Colosseum, Antik çağın sosyal statüsünün simgesel değerini yansıtır bir şekilde günümüzde varlığını devam ettiren ve ziyaretçi akınına uğrayan bir yapıdır. Fonksiyonel kullanımı gereği gösteriler esnasında çok sayıda

insanın bir arada bulunduğu yapı, günümüzde de iç ve dış alanlarda yapılan etkinlikler esnasında çok sayıda insanın bir arada bulunduğu mekan tasarımlarına örnek teşkil eden bir yapıdır. Aynı zamanda fiziksel koşulların optimum düzeyde olması için gerekli sistem kurguları günümüz yapıları için örnek özellikler taşımaktadır. Colosseum yaklaşık 2000 yıl boyunca sosyal, kültürel, tasarım ve teknik açıdan her zaman insanların ilgisini çeken ve incelenen bir yapı olarak Antik Roma kent merkezinde mevcudiyetini korumuştur.

KAYNAKLAR

Meijer, F. (2008). Gladyatörler, Tarihin En Ölümcül Sporu, Çeviren: Doğa Günenç, İstanbul: Homer Kitabevi ve Yayıncılık Ltd. Şti.

Dutemple, L. A. (2003). Great Building Feats, The Colosseum, USA: Lerner Publications Publisher.

Kyle, D. G. (1998). Spectacles of Death in Ancient Rome, London.

URL-1, http://en.wikipedia.org/wiki/Amphitheater_of_Statilius_Taurus, Erişim: 16.06.2016

URL-2, The Colosseum as an Enduring Icon of Rome: A Comparison of the Reception of the Colloseum and the Circus Maximus, Western Illinois Review, Vol. I Spring 2009, <http://www.wiu.edu/cas/history/wihr/pdfs/VanDrewWIHRSp09.pdf>, 17 Haziran 2016, Erişim: 18.06.2016

Fagan, G. G. (1999) The History of Ancient Rome Course Guidebook, The Teaching Company, USA.

Elliott, S. M, “Gladiators and Martyrs Icons in the Arena”, Christianity Seminar (Seminar Papers) Westar Institute Spring Meeting, March 18-21, pp.77-106, 2015.

Caneva, G., Pacini, A., Celesti Grapow L., Ceschin, S., “The Colosseum’s Use and State of Abandonment as Analysed through Its Flora”, International Biodeterioration & Biodegradation 51, pp.211 – 219, 2003.

Gutierrez, D., Frischer, B., Seron, F., “The Flavian Amphitheater (Colosseum) in Rome: An Excellent People-Mover?”, Computer Applications and Quantitative Methods in Archaeology. Proceedings of the 33rd Conference, Tomar, pp. 55-60, Portugal, 2005.

Bomgardner, D. L. (2000) The Story of the Roman Amphitheatre, USA: Taylor and Francis Group.

URL-3, Gutierrez, D., Frischer, B., Cerezo, E., Sobreviela, E., Gomez, A., Virtual Crowds in a Digital Colosseum, http://giga.cps.unizar.es/affective-lab/publications/VIRTUAL_RETROSPECT.pdf, Erişim: 16.06.2016

URL-4, <https://www.google.com/earth/>, Erişim: 20.06.2016

URL-5, Rea, R. (Bilimsel Koordinatör), Gladiators - Heroes of the Colosseum, Contemporanea Progetti and Expona Organization, Italy, <http://www.expona.net/en/exhibitions/gladiator/gladiator.pdf>, Erişim: 16.06.2016

URL-6, <http://www.lequang-architect.com/rome-fashion-pavilion.html>, Erişim: 18.06.2016

URL-7, Nakamura, Y., Gurler, E.D., Saita, J., Rovelli, A., Donati, S., Vulnerability Investigation of Roman Colosseum Using Microtremor, Prepared for 12th WCEE 2000 in Auckland, NZ 2660/6/A , <http://www.sdr.co.jp/papers/12wceeColosseumMod.pdf>, Erişim: 16.06.2016

URL-8, <https://tr.pinterest.com/sealepintrest/rome/>

Hickey, M. B. (2004) The Colosseum and the Horseshoe: A Roman Architecture Similarity, History of Art 623 Art And Archaeology Of Ancient Rome Roman Theatre and Amphitheatre, October 27, 2010

URL-9, Hopkins, K., The Colosseum: Emblem of Rome, Last updated 2011-03-22, http://www.bbc.co.uk/history/ancient/romans/colosseum_01.shtml, Erişim: 16.06.2016

Elia, G. M., “The Colosseum: Quality and Efficiency of Construction”, Proceedings of the First International Congress on Construction History, Madrid, 20-24 January 2003.

URL-10, Inamdar, N., A Brief Overview of the Techniques of Vaulted Architecture in Rome, http://web.mit.edu/inamdar/www/Site/Publications_and_Science_files/Roman_Vaults_Inamdar.pdf, Erişim: 16.06.2016

Cerone, M., Croci, G., Viskovic, A., “The Structural Behaviour of Colosseum over the Centuries, More than two Thousand Years in the History of Architecture” International Congress, Bethlehem, 2000.

URL-11, Platner, S. B., Amphitheatrum Flavium, [http://www.the-colosseum.net/docs/Colosseo\(Platner%20&%20Ashby,%201929\).pdf](http://www.the-colosseum.net/docs/Colosseo(Platner%20&%20Ashby,%201929).pdf), Erişim:16.06.2016)